

NOVA APORTACIÓ AL CONEIXEMENT DE L'ALTAFULLENC CARLES GATELL I DALMAU (1738-1793)

Salvador-J. Rovira i Gómez

La raó de l'expressió “nova aportació” amb què comença el títol d'aquest article rau en el fet que de Carles Gatell i Dalmau ja hem escrit quelcom en dues ocasions: la primera, el 1976, a la biografia de Joaquim Gatell i Folch (li vam dedicar unes línies)⁽¹⁾ i la segona, el 1993, a *L'Oliverot* núm. 6 (quatre ratlles de text i una nota a peu de pàgina).⁽²⁾

Avui, arran d'haver sortit a la llum pública el conjunt de documents de la família Martí, conegut com *Epistolari*,⁽³⁾ podem dir alguna cosa més de Carles Gatell.

TRETS BIOGRÀFICS DE CARLES GATELL I DALMAU

Era fill cabaler d'Olaguer Gatell i Mallastré i de Francesca Dalmau i Guasc. Els seus padrins, Francesc Dalmau, de Vinyols, i Margarida Gatell, d'Ardenya, el dugueren a batejar el 13 d'abril de 1738 i li imposaren els noms de Carles, Antoni i Pere.⁽⁴⁾

1. Salvador-J. Rovira i Gómez: *Apròximació al coneixement d'en Joaquim Gatell i Folch (El “Caid Ismail”)*. Tarragona: Grup de Recerques d'Altafulla de la Reial Societat Arqueològica Tarraconense 1976, p. 17.

2. Salvador-J. Rovira i Gómez: *La guerra Gran a Altafulla (1793-1795)*. Altafulla: Centre d'Estudis d'Altafulla 1993, p. 22.

3. Aquest fons documental de la família Martí ha restat en mans privades de 1931 a 1996, en què la persona que el retenia el lliurà a l'Ajuntament de Tarragona. Actualment hom el pot consultar a l'Hemeroteca Municipal de Tarragona, ubicada a l'edifici de l'antic ajuntament de Tarragona al carrer Major.

4. AGMS.=(Arxiu General Militar de Segovia) Fe de baptisme atorgada el 29 de setembre de 1782 per M. Mateu Agustí, ecònom d'Altafulla.

Seguí la carrera militar i participà en el setge i rendició de la plaça de Sant Felip, de l'illa de Menorca. Fou tinent del segon regiment d'infanteria lleugera de Catalunya i capità del primer regiment d'infanteria lleugera de Catalunya; pels mèrits contrets en la campanya de Menorca li fou concedit, el 6 d'abril de 1782, el grau de tinent coronel. El 22 de desembre de 1782, trobant-se acampat en el camp de San Roque, sol·licità permís per contraure matrimoni amb Maria Martínez de España, vídua del tinent coronel Juan Berlanga y Avilés, capità que fou de l'antic batalló de Buenos Aires, i un cop obtingut, se celebrà el casament. L'esposa li aportà un dot de vint mil rals de billó que fou dipositat al Monte Pío Militar a un rèdit del 3%.⁽⁵⁾

En declarar-se la guerra a la Convenció no dubtà pas a participar-hi convençut com estava de tenir una oportunitat d'or per avançar en la seva carrera. Carles Gatell formà part de l'exèrcit que inicià la invasió de les terres rosselloneses el 17 d'abril de 1793; al maig es trobava a Ceret des d'on escriví, el dia 23, a Antoni de Martí i Gatell per informar-lo de la marxa de la campanya. El contingut de l'epístola el resumí Antoni de Martí i Franquès, en la carta que escriví al seu pare, d'Altafulla estant, l'1 de maig, dient que "Dn. Carlos Gatell escriu de Ceret ab fecha del 23 que per nostra part tingerem 18 ferits, 7 dels quals eran de la sua companyia, y ésta fou la que embestí al Pont junt ab las Guàrdias Españolas que tingueren que aguantar un gran foch y per consegüent estigueren ab molts perills".⁽⁶⁾ Les esperances d'aconseguir glòria i ascensos restaren dissortadament truncades la nit del 29 al 30 de juny en caure ferit en l'expedició d'Argelers, per a prendre el port d'Oriol, i morí, sis dies més tard, a l'hospital reial d'Argelers.⁽⁷⁾

EL PARENTIU DELS GATELL AMB ELS MARTÍ

Els vincles familiars entre els Gatell i els Martí es posen de manifest en el quadre genealògic adjunt on s'aprecia com una Gatell, Margarida Gatell i Mallafre, contrau matrimoni amb un Martí, Antoni Martí i Valls, l'any 1727. D'aquesta unió nasqué Antoni Martí i Gatell, que és cosí de Joan i Carles Gatell i Dalmau, fills, aquests, d'Oleguer Gatell i Mallafre, germà de Margarida.

S'ha de dir que la vinculació familiar entre ambdós llinatges restà reforçada pel casament d'Antoni Martí i Gatell amb Maria Franquès i Gatell, filla de Josepa Gatell i Mallafre, germana d'Oleguer i Margarida, i tia carnal de Joan, Carles i Antoni, amb la qual cosa el parentiu per línia col·lateral és doble ja que Antoni Martí és a l'ensems cosí carnal i polític d'ambdós germans Gatell.

5. AGMS. Expedient matrimonial de Carles Gatell i Dalmau.

6. AM.=(Arxiu Martí) Epistolari, doc. 205.

7. AGA.=(Arxiu Gatell d'Altafulla) Informació de noblesa de Joan Gatell i Dalmau.

GREUGES DE CARLES GATELL RESPECTE DEL SEU GERMÀ JOAN

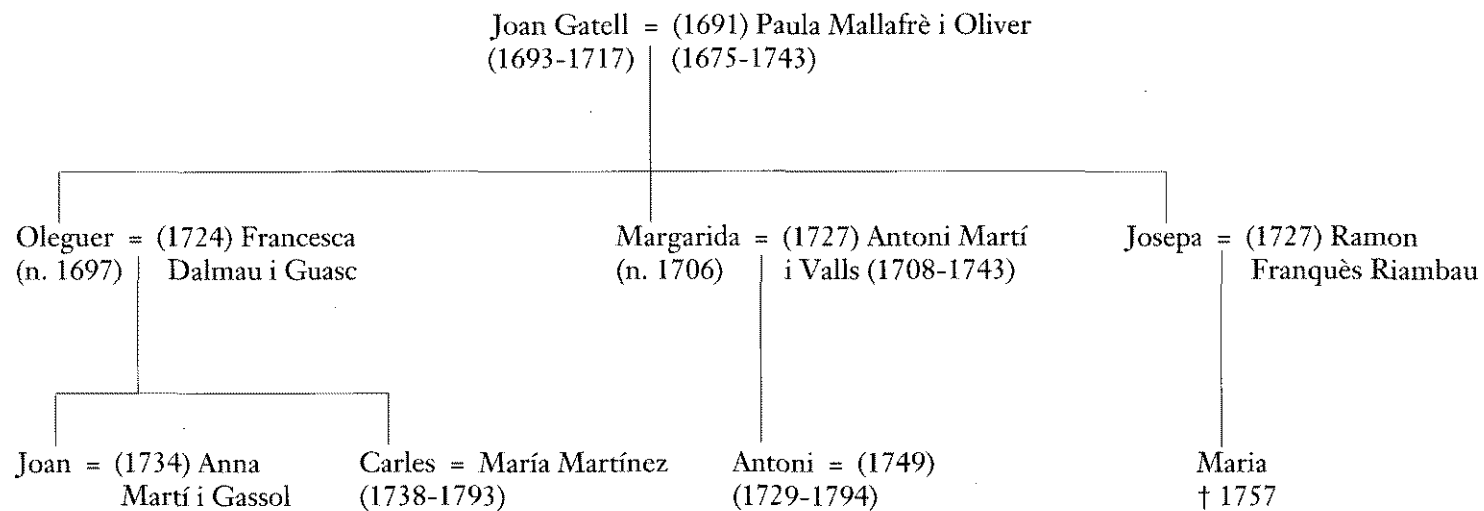
Aquest apartat constitueix el nucli central de l'article i està bastit al voltant d'una carta de Carles Gatell a Antoni de Martí i Gatell, datada a Reus el 9 de març de 1780, que és tot un memorial de greuges contra el seu germà Joan. L'epístola la motivà el fet que Carles s'havia assabentat "por un sugeto de Altafulla" que el seu germà Joan "no se compondrá en mis pretensiones sin consentimiento primero de tu" i per això adjunta a la carta la relació del que ha rebut i del que hauria de rebre. La suma del que Carles considera que havia d'haver rebut del seu germà s'eleva a 2.946 lliures i com que, segons ell, només se li han donat 860 ll. i 10 s. considera que encara se li deuen 2.085 ll. i 10 s. que espera percebre a les bones, mitjançant la intervenció del seu cosí, o a males, per resolució judicial.⁽⁸⁾

CLOENDA

No sabem com acabà el "contenciós" entre l'hereu i el cabaler de can Gatell, però estem convençuts que la sang no arribà al riu i que, gràcies a la intervenció d'Antoni Martí, s'assolí una entesa.

Convé ressaltar dues coses: a) el respecte que Antoni de Martí i Gatell mereixia als seus cosins, i b) la generositat que demostrà envers Carles Gatell en oferir-li, el 1779, passar-li una assignació anual d'un centenar de lliures fins que es casés.

8. AM. Epistolari, doc. 153.

Seno Pleito, y q' se hace muy poco cargo
 de la razon, y si te explicava los sujetos
 q' la han de talor tu tambien te haria
 cargo de la razon, y segun vese me
 verda preciso el ~~primer~~ primeram^{te}
 los abim^{tos} q' no me puedⁿ faltar
 tantas memorias de la thia, y s. tu. ^{ra} ~~la~~ ^{pa} ~~la~~
 Dios te guie m. a.

P. 2
 f. 1.º para el caso
 a mi hermano y para la
 de la misma q' se ~~de~~
 p. la ultima de ~~de~~
 con.

Fu. ~~se~~ ~~se~~
 y se ~~se~~

Carlos Gatell

Sr. D. Antonio Martí y Gatell

Signatura de Carles Gatell i Dalmau (1780)

Altapella, y Maig 1 de 1793.

Pare, y molt pla meu: tinc Carta de Sr
Marti de Montella beneficiat de Puigcerdà,
que ab fecha del 27 de Abril me diu que
havia vist á Joanet, y est ab sa companyia
y totes las demas nenes havian partit pessa
França, y que al dia 26 la Cerdana fran-
cesa se rendí ab grand content, y tot de
campanas. Se ofrecio dit Montella á donar
me relació de tot lo que vaja succehint. Jo
no lo coneix, ni tampoch la coneix lo Ca-
pella del Castell, ni dit diu, que una de
una casa de Cavallers de Puigcerdà, sia com
sia me envia molt en sa correspondencia,
y per compte de exauisatli benia. Lo Joan
no ha escrit, á no ser que la Carta haja
parat en Vall, pensant se que encara estem
alli; però creura, que no hauran tingut temps
de Omle no ha escrit, y no regular.

que ho executaria per lo correu següent.
La mateixa me diu que former encara fallia
falta, de que ja se habsa millorat del poagra,
a que se havia amadit mala disposicio del
ventrell.

D.ⁿ Carles Gatell escriviu de Ceret
ab fecha del 23, que per nostra part tingue-
rem 48 forats, 7 dels quals eran de la sua
compañia, y esta fou la que embesti al Port
junt ab les Guardias Espanoles, que in-
guaron que aguantar un gran fort, y per
coneguent empujaren ab molt perill. Que-
do preys a Deu que m. a. la vida, com
tindis merces. exp. itors los de casa.

Al. M. de C.ⁿ

Son fill y oncs lo estima
Antoni Marti.